

مدیریت چالش‌های فراروی بازرگانی بین‌المللی در دوران کرونا؛ جلوه‌ها و پیامدها

مسیح مقری

کارشناس ارشد مدیریت بازرگانی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

نویسنده مسئول:

چکیده:

در روزگار ما کرونا ویروس چالشی سهمگین را در دنیا پدید آورده است. این پژوهش که با روش توصیفی-تحلیلی نگاشته شده درصدد است تا مدیریت چالش‌های پدیدآمده در بازرگانی بین‌المللی در دوران کرونا ویروس را مطالعه کند. این چالش‌ها ابعاد گوناگونی داشته و با بحران‌های اقتصادی داخلی نیز پیوند دارد. راهکارهای مدیریت چالش‌های ناشی از کرونا ویروس در برابر بازرگانی بین‌المللی شامل توانمندساختن راهبردهای حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی و پیش‌بینی بسته‌های حمایتی از طرف‌های ناتوان در بازرگانی بین‌المللی است. مهم‌ترین پیامدهای مدیریت چالش‌های فراروی بازرگانی بین‌المللی در دوران کرونا عبارت از شکوفایی بازرگانی بین‌المللی در دوران پساکرونا اثرگذاری بر حق بر توسعه پایدار، تحقق به‌زامداری در سطوح ملی و فراملی و مدیریت مناسب بحران کرونا است. این پژوهش دریافته است که مدیریت مناسب چالش‌های بازرگانی بین‌المللی یکی از رسالت‌های بنیادین کشورها و جامعه جهانی در بحران کرونا است.

کلمات کلیدی: کرونا، بازرگانی بین‌المللی، به‌زامداری، توسعه پایدار، پساکرونا

مقدمه

مدیریت چالش‌های گوناگون یکی از بایسته‌های زندگی انسان است. عصر حاضر با وجود تکنولوژی پیشرفته، علاوه بر افزایش رفاه اجتماعی گاهی انسان را دستخوش تغییراتی می‌کند. بیماری covid 19 یا کرونا نیز شاید به نوعی محصول همین پیشرفت صنعتی باشد. (محدث اردبیلی و دیگران، ۱۳۹۸: ۱۴۵) امروزه کرونا ویروس ۲۰۱۹ بحرانی جدی را برای جامعه جهانی پدید آورده و کشورهای گوناگون را در ابعادی متفاوت از خود متأثر ساخته است. پژوهشگران شاخه‌های گوناگون علوم انسانی پیامدها پیش‌گفته را بررسی و راهکارهایی را برای مهار آن ارائه کرده‌اند.

تردیدی وجود ندارد که این بیماری مرگبار بر حوزه‌های آسیب‌پذیر در زندگی انسان آثار بیشتر و پایدارتری را برجای می‌گذارد. در نتیجه لازم است که دامنه این پیامدها شناسایی و استوارانه در راه مدیریت مناسب آن کوشش شود.

این الزام یکی از مهم‌ترین انتظارات افکار عمومی از سامانه‌های حاکمیتی ملی و فراملی و در شمار معیارهای تحقق سنج به‌زامداری در روزگار ما است. یکی از مهم‌ترین حقوق انسان‌ها که باید اثرپذیری آن را از بحران کرونا ویروس ۲۰۱۹ بررسی کرد، حق بر محیط‌زیست سالم است. این حق به دلیل مخاطرات فراوان و آسیب‌پذیری آشکار خود صرفنظر از بحران کووید ۱۹، مستلزم توجه هر چه بیشتر دولت‌ها و نیز کنشگران جامعه‌ای است.

یکی از مؤلفه‌های مهم در تصمیم‌گیری پیرامون مدیریت کرونا، پیش‌بینی راهکارهایی برای بهینه‌سازی شرایط پساکرونا است تا از این راه بازگشت شرایط جامعه جهانی به حالت پیش از رخداد کرونا و امکان پاسداری همه حقوق شهروندان جامعه جهانی و از جمله حق بر برخورداری از روندهای بازرگانی بین‌المللی که بنا به دلایل پیش‌گفته با مخاطرات بسیاری روبه‌رو شده‌اند، فراهم شود.

بدین ترتیب این پژوهش که با روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از رویکرد پژوهش‌های میان-رشته‌ای نگاشته شده، در صدد است تا مدیریت چالش‌های فراروی بازرگانی بین‌المللی را در دوران کرونا و پساکرونا بررسی کند. برای دستیابی به این هدف، پس از مطالعه مفاهیم بازرگانی بین‌المللی و نیز کرونا ویروس، چالش‌های فراروی بازرگانی بین‌المللی در این دوران، راهبردهای مناسب پاسخ‌دهنده و نیز پیامدهای به دست‌آمده از آن نظر گذرانده می‌شود.

۱- بازرگانی بین‌المللی

از دیرباز یکی از روندهای آشکار در سرتاسر جهان برقراری روابط بازرگانی بوده است. جوامع باستان جلوه‌های گوناگونی از این روابط را چهره کردند تا بدانجا که کاوش‌های باستان‌شناسی در میان-رودان و آسیای صغیر سنگ‌نبشته‌هایی با مضامین بازرگانی بین‌المللی را متناسب با شرایط آن دوران به بشریت عرضه داشته است.

با پیدایش دولت‌های ملی پس از انعقاد معاهده صلح و ستفالی در اروپا در سال ۱۶۴۸ میلادی، برقراری روابط فراملی در سطوح گوناگون یکی از مهم‌ترین کنش‌های حاکمیتی نام گرفت. در این میان، روابط بازرگانی بین‌المللی از آن رو که به برطرف نمودن نیازمندی‌های گوناگون جوامع و به ویژه کشورهای فقیر یاری می‌رسان، بسیار اهمیت داشت.

دگرگونی‌های شگرف سیاسی روی داده در سده‌های هجدهم تا بیستم میلادی در سرتاسر جهان نیز بر شکوفایی بیش از پیش روابط بازرگانی بین‌المللی بسیار اثر گذاشته است. حتی رخداد پدیده‌ای چون دیجیتالی شدن کره زمین و دنیای مجازی نیز به نوبه خود بر اهمیت روابط بازرگانی بین‌المللی افزوده است.

با وجود این روشن است که بازرگانی بین‌المللی در روزگار ما باید از سد بحران کرونا نیز به خوبی گذر کند. در این صورت می‌توان انتظار داشت که شکوفایی پیش‌گفته در آن مطابق با انتظارات موجود تحقق یابد.

۲- بحران کرونا و ویروس ۲۰۱۹

از دسامبر ۲۰۱۹ میلادی همه‌گیری کروناویروس جدید-۲۰۱۹ در آسیای شرقی و سپس دیگر نقاط جهان، بشریت را با یک چالش مهم و مرگبار رویارو ساخت. این ویروس کشنده شهروندان بسیاری را به کام مرگ برد و عده بیشتری را در مراکز درمانی بستری کرد. هزینه‌های بسیاری را بر دوش دولت‌ها گذاشت و سبب شد تا آنها با پیاده‌سازی محدودیت‌های گوناگون نسبت به حقوق بنیادین شهروندان خود در صدد مدیریت این چالش برآیند. تجارب پیشینی از این دست چندان مورد توجه انسان واقع نشده بود و با وجود همه پیشرفت‌های شتابان روی داده در علوم پزشکی در سده‌های گذشته، به گونه‌ای انسان در این بحران عاف‌گیر شد.

این ویروس در حال حاضر تهدیدات بهداشتی بزرگی را برای سلامتی عمومی جهان ایجاد کرده است. بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ ناشی از کرونا ویروس جدید-۲۰۱۹ در سراسر جهان، در حال گسترش است و تا اول مارس ۲۰۲۰ تعداد ۶۷ کشور، از جمله ایران را مبتلا و درگیر کرده است. (مؤمنی، ۱۳۹۹: ۲۷). بدین ترتیب امروزه جهانیان با یک چالش واقعی روبه‌رو هستند و هر گونه سهل‌انگاری در پیاده‌سازی پاسخ‌های مناسب در برابر این چالش می‌تواند مخاطراتی پیش‌بینی نشده را بر جای گذارد. (حسانی، ۱۳۹۹: ۱۱۲)

از آغاز همه‌گیری این ویروس، راهبرد های فردی و اجتماعی گوناگونی توسط فناوران حوزه سلامت و نیز کنشگران سازمان‌ها نه‌های حاکمیتی در پیش گرفته شد. برای نمونه می‌تواند از تعطیلی در سطوح گوناگون، پیش‌بینی ضمانت‌اجرا برای شهروندان بی‌اعتنا به پروتکل‌های بهداشتی و... اشاره کرد.

این راهبردها در ایران نیز با شدتی کمتر در پیش گرفته شد. از آنجا که کشور ما یکی از کشورهای درگیر با همه‌گیری ویروس کووید ۱۹ بوده است، راهبردهای یادشده در آن پیاده شدند. راهبردهای هم‌پیوند با بازرگانی بین‌المللی نیز به همین ترتیب دارای اهمیت است و باید استوارانه مورد توجه قرار گیرد.

۳- چالش‌های ناشی از کروناویروس در برابر بازرگانی بین‌المللی

کروناویروس افزون بر دیگر پیامدهای زیانبار خود برای بشریت، چالش‌های بسیاری را در برابر بازرگانی بین‌المللی نیز پدید آورد. تکانش‌های اقتصادی ناشی از کرونا سبب شد تا در بازارهای مصرف بسیاری از اقلام موردنیاز شهروندان جامعه جهانی نوسانات مهمی روی دهد.

افزون بر این، پیاده‌سازی گریزناپذیر راهبردهای گوناگون مداخله‌ای در شرایط کرونا سبب شد که تقاضای بسیاری از کالاهایی که تا پیش از این در کانون توجهات و درخواست‌های شهروندان جامعه جهانی بود تا اندازه بسیاری کاهش یابد. تعطیلی بسیاری از مشاغل در سطح داخلی و تشدید فقر، کاهش قدرت خرید و تلاطم‌های اقتصادی به طور مستقیم و نیز غیرمستقیم بر روندهای بازرگانی بین‌المللی اثر گذاشت تا بدین ترتیب جامعه جهانی مهم‌ترین بحران خود را پس از جنگ دوم جهانی بر جای گذارد.

رخداد این نتایج بیش از گذشته ضرورت هم‌افزایی بین‌المللی را برای مهار چالش‌های گوناگون فراروی بشریت همانند به مخاطره افتادن بازرگانی بین‌المللی را سبب شده است. از همین‌رو در این نوشتار، مهم‌ترین راهبردهای گریزناپذیر در راه مهار چالش‌های پیش‌گفته و پیامدهای سازنده آن از نظر گذرانده می‌شود.

۴- راهکارهای مدیریت چالش‌های ناشی از کرونا و ویروس در برابر بازرگانی بین‌المللی

مدیریت چالش‌های گوناگون ناشی از کرونا در بازرگانی بین‌المللی مستلزم پیاده‌سازی راهکارهای ویژه‌ای است که در ادامه به شماری از آنها پرداخته می‌شود.

۴-۱- توانمندسازی راهبردهای حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی

یکی از مسائل مهم در بازرگانی بین‌المللی، رخداد اختلافات گوناگونی است که می‌تواند فرجام بسیاری از مؤلفه‌های اثرگذار در جوامع انسانی را تعیین کند. از همین رو به نظر می‌رسد که سازوکارهای ویژه حل و فصل اختلافات در دوران کرونا بیش از پیش اهمیت می‌یابند تا از این راه شکوفایی بازرگانی بین‌المللی بیش از پیش تحقق یابد.

در این راستا لازم است که راهبرد داوری بین‌المللی متناسب با شرایط کرونا تقویت شود. نظام داوری اتاق بازرگانی بین‌المللی مهم‌ترین نظام داوری تجارت بین‌المللی در دوران معاصر است و همواره در عرصه داوری بین‌المللی پیشتاز و اثرگذار بوده و نقش مهمی در ترویج و توسعه اسلوب داوری در حل و فصل اختلافات تجاری بین‌الملل داشته است. هم قواعد داوری اتاق و هم آراء داوری که در چارچوب داوری اتاق صادر می‌شود، از مهم‌ترین منابع حقوقی در زمینه داوری بین‌المللی است و از عوامل شکل‌دهنده و سازنده رویه داوری بین‌المللی به شمار می‌رود.

ممتاز و پیشرو بودن نظام داوری اتاق و رواج و مقبولیت وسیع آن نزد تجار و بازرگانان و شرکت‌ها و موسسات تجاری بین‌المللی مرهون عوامل گوناگون است که از جمله آنها می‌توان به چند عامل مهم‌تر که به جایگاه ساختاری آن بر می‌گردد اشاره کرد. اول، ریشه داشتن نظام داوری اتاق در بطن بزرگ‌ترین شکل بخش خصوصی اقتصادی در سطح جهانی یعنی اتاق بازرگانی بین‌المللی و سابقه طولانی آن که سال‌هاست در عمل استفاده است و تجربه می‌شود. دوم، داشتن مجموعه قواعد داوری منسجم و در عین حال منعطف که بیشترین آزادی عمل را برای اصحاب دعوی پیش‌بینی کرده است. این قواعد متناسب با تحولات حقوق داوری بین‌المللی و نیز نیازهای جدید در حوزه تجارت بین‌الملل طراحی شده و هر از چند سال مورد اصلاح و بازبینی قرار گرفته است سوم، استقلال و خودگردان بودن نظام داوری اتاق و برخورداری از یک سازمان داوری مناسب و مجهز و توانا مرکب از دیوان داوری و دبیرخانه آن، که اداره و نظارت مستمر و موثر بر جریان داوری‌هایی که به قواعد داوری اتاق ارجاع می‌شود، و نیز رفع و رجوع مشکلات و به نسبت‌هایی که احیاناً در طول داوری حادث می‌شود، برعهده آن است. (باصیری، ۱۳۹۹: ۴۱)

به طور کلی هر یک از راهکارها و نیز نهادهای کنشگر در راه حل و فصل اختلافات تجاری بین‌المللی باید با آگاهی از شرایط ویژه روی داده از کرونا و ویروس به انجام رسالت‌های بنیادین خود در این راه بپردازند. از این راه می‌توان انتظار داشت که با مهار مناسب چالش‌های ناشی از کرونا، بازرگانی بین‌المللی شرایط پیشینی خود را دارا باشد.

۴-۲- پیش‌بینی بسته‌های حمایتی از طرف‌های ناتوان در بازرگانی بین‌المللی

با وجود آن که به گفته برخی از پژوهشگران در روزگار ما دیگر نمی‌توان مانند گذشته چندان بر تفکیک میان کشورهای شمال و جنوب تأکید کرد، اما هنوز هم در بازرگانی بین‌المللی نمونه‌های آشکار و قابل توجهی از نابرابری در میان کشورها و ی اشخاص خصوصی به چشم می‌خورد. وضعیتی که با ظهور بحران کرونا تشدید یافته است و بیم آن می‌رود که در دوران پساکرونا نیز همچنان این روند تداوم یابد.

پاسخ‌دهی به کرونا و ویروس خود به خود دگرگونی در راهبردهای متعارف بازرگانی را به همراه آورده است. از همین رو تغییر در شرایط بازرگانی بین‌المللی نیز قابل انتظار است. در واقع مطالعات تجربی در جوامع دیگر نشان می‌دهد که پاندمی کرونا به طور قابل ملاحظه‌ای تغییراتی را در عادت‌ها و رویه‌های معمول زندگی به وجود آورده است. (فاضلی، ۱۳۹۹: ۴۹)

از همین رو انتظار می‌رود که نهادهای تجاری بین‌المللی با درک آسیب‌پذیری‌های برخاسته از شرایط کرونا در راه توانمندسازی هر چه بیشتر کشورهای گوناگون بکوشند. ارایه بسته‌های حمایتی مالی و غیرمالی سبب می‌شود که اقتصادهای آسیب‌دیده از کرونا بتوانند افزون بر مدیریت پیامدهای زیانبار این پدیده در سطح داخلی، بیش از پیش به بازرگانی بین‌المللی نیز رونق ببخشند.

۵- پیامدهای مدیریت چالش‌های ناشی از کرونا و ویروس در برابر بازرگانی بین‌المللی

در صورتی که بتوان چالش‌های برخاسته از کرونا را در برابر بازرگانی بین‌المللی به خوبی مدیریت کرد، می‌توان انتظار داشت که پیامدهای سازنده‌ای تحقق یابد. از همین‌رو در ادامه شماری از این پیامدها به گونه‌ای فشرده از نظر گذرانده می‌شود.

۵-۱- شکوفایی بازرگانی بین‌المللی در دوران پسا کرونا

کشنگری مناسب انسان در دوران کرونا می‌تواند زندگی در پسا کرونا را برای او ساده کند. از همین‌رو مبارزه با چالش‌های فراروی بازرگانی بین‌المللی در دوران کرونا سبب شکوفایی اقتصاد و بازرگانی داخلی و بین‌المللی در دوران پسا کرونا می‌شود.

اهمیت این واقعیت در این است که پیروزمندی راهبردهای عملیاتی کشورها در دوران کرونا و از جمله مهار چالش‌های فراروی بازرگانی بین‌المللی، فرصت‌های بسیار را برای هر یک از شئون فردی و اجتماعی در دوران پسا کرونا به همراه می‌آورد. از همین‌رو کشورها باید استوارانه در این راه کوشا باشند.

۵-۲- اثرگذاری بر حق بر توسعه پایدار

جهانی شدن فرهنگ و اقتصاد از ویژگی‌های آغاز هزاره سوم میلادی است. پیچیدگی‌های ساختاری زندگی اجتماعی، دگرگونی باورهای اجتماعی و سیاسی پیشین و نیز وارونگی نقش‌ها در نهادهای گوناگون اجتماعی در شمار مهم‌ترین مشخصه‌هایی است که پردازشگران سیاست‌های خرد و کلان جامعه جهانی یا جوامع ملی در هنگام چینی راهبردهای مدیریتی خود مدنظر قرار داده و بر آن پایه، مسیر حرکت افراد و اجتماع را تعیین می‌نمایند.

توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جوامع در سرتاسر تاریخ و به ویژه از هنگام پیدایش مفهوم دولت‌های مدرن در سه سده پیش تا امروز، از مهم‌ترین اهداف بنیادی کشورها بوده است. هر جامعه در روند رو به توسعه پایدار و همه‌جانبه خود در جهت تأمین نیازها و خواسته‌هایش باید به تمام اجزای توسعه پایدار خود دسترسی داشته باشد. در غیر این صورت دچار عقب ماندگی و تأخر فرهنگی خواهد شد. (شربتیان، ۱۳۹۲: ۸۶) تاریخ نیز نشان داده که هر گاه یک جامعه از جستجو برای یافتن مناسب‌ترین راه‌های توسعه خود بازمانده، دیر یا زود به سوی نابودی و یا دست کم، کاهش توان ادامه حیات ره سپرده است.

یکی از مهم‌ترین نشانگان توسعه یک کشور چگونگی چاره‌پردازی برای مبارزه با چالش‌هایی است که رفاه شهروندان آن کشور را از خود متأثر می‌سازند. در روزگار ما، کرونا ویروس با همه پیامدهای ناگوار خود چنین ضرورتی را به میان آورده است. در نتیجه پاسداشت حق بر توسعه پایدار مستلزم مهار همه‌جانبه پیامدهای کرونا ویروس است.

در آغاز هزاره سوم میلادی، پیشرفت‌های شتابان انسان در صنعت و فناوری‌های گوناگون اطلاعات و ارتباطات، چالش‌های بسیاری را برای زندگی انسانی پدید آورده است. به واسطه توسعه فناوری، پیشرفت و صنعتی شدن امری اجتناب‌ناپذیر است. سرعت بالای این پیشرفت و تغییرات موجب بروز پیامدهای منفی عدیده‌ای در بخش‌های فرهنگی، اجتماعی-اقتصادی و ... شده است. از همین‌رو پاسداشت حق بر توسعه پایدار نیز با اهمیت بسیاری همراه شده است.

به طور کلی باید خاطر نشان شود که فراهم نمودن توسعه پایدار در جامعه و مبارزه با مهم‌ترین چالش‌های فراروی آن در شمار مهم‌ترین انتظارات افکار عمومی از نظام‌های حکومتی یک از معیارهای تحقق مفهوم به‌زامداری یا حکمرانی مطلوب است.

تردید وجود ندارد برای دستیابی به این هدف همه اجزای جامعه اعم از دولت و نیز جامعه مدنی باید با مشارکت یکدیگر در راه افزایش معیارهای لازم برای سطح زندگی بکوشند. این مهم هنگامی تحقق می‌یابد که چالش‌های فراروی توسعه پایدار از چشم‌اندازهای گوناگون شناسایی و برای آنها پاسخ‌های مناسبی اندیشیده شود.

مدیریت مناسب همه‌گیری کرونا و کوشش برای بازسازی پیامدهای نامطلوب آن در دوران پسا کرونا حق بر توسعه پایدار شهروندان را استوارانه محقق می‌کند. زیرا کووید ۱۹ فرصت‌هایی را برای همکاری جمعی جهت تکامل به سوی اجماع و آگاهی بیشتر فراهم می‌کند (Bland, 2020: 710) و این واقعیت خود بر ره‌سپاری به سوی توسعه پایدار آشکارا اثر می‌گذارد. از همین‌رو راهبردهای عملیاتی مطالعه شده در این پژوهش در راستای مهار مناسب تکانش‌های روی داده در بازرگانی بین‌المللی اهمیت بسیاری از چشم‌انداز تحقق راهبرد پیش‌گفته دارد و باید در دستور کار سامانه‌های حاکمیتی ملی و فراملی قرار گیرد.

۵-۳- تحقق به‌زامداری در سطوح ملی و فراملی

دیگر پیامد سازنده مهار چالش‌های فراروی بازرگانی بین‌المللی در دوران کرونا و پسا کرونا، پیدایش بستری مناسب برای ارزیابی سنج به‌زامداری است. از آنجا که رخدادهای چالش‌ها و حتی بحران‌های گوناگون در زندگی انسان در روزگار ما طبیعی است، چگونگی مهار پیامدهای گوناگون برخاسته از این رویدادها که خود در شمار آغازین رسالت‌های حاکمیت‌ها در قبال شهروندان جای دارد، ابزاری مناسب برای ارزیابی میزان تحقق سنج به‌زامداری در جامعه است.

کرونا چالشی جهان‌گستر است و بیشتر نقاط جهان را اندکی تفاوت درگیر خود کرده است. هزینه‌های بسیاری را بر اقتصاد جهانی تحمیل کرده و روندهای توسعه پایدار را در کشورهای جهان سال‌ها واپس برده است. صدها هزار تن را به کام مرگ کشانده و نظام‌های سلامت عمومی را با مخاطرات بسیاری مواجه

کرده است. بسیاری از قلمروهای فعالیت اقتصادی توسط دولت‌ها به منظور ایجاد مانع در برابر گسترش ویروس کرونا تعطیل و یا به طور کلی نابود شده‌اند. (UNODC,1:2020) در نتیجه در این شرایط چگونگی انجام رسالت‌های گوناگون دولت‌ها در راه یاری‌رسانی برای گذار شهروندان خود از سد این بحران اهمیت بسیاری یافته و بدین ترتیب آزمون واقعی را برای سنج به‌زامداری فراهم ساخته است.

۵-۴- مدیریت مناسب بحران کرونا

مبارزه با چالش‌های گوناگون فراروی بازرگانی بین‌المللی در روزگار ما افزون بر پیامدهای سازنده خود در دوران پساکرونا می‌تواند راهبردی مناسب برای مبارزه با کروناویروس نیز باشد.

برای تبیین بیشتر باید خاطر نشان شود که از دیدگاه مجامع بهداشتی و پزشکی بین‌المللی مبارزه با کرونا مستلزم وجود واکسن‌ها، داروها و نیز اقلامی همانند ماسک است. برخی از این موارد همانند واکسن‌ها مستلزم وجود فناوری‌های خاصی است که بسیاری از کشورها از آن محروم هستند. بنابراین بازرگانی بین‌المللی می‌تواند این اقلام موردنیاز در راه مبارزه با کرونا ویروس را برای کشورهای پیش‌گفته فراهم کند.

نتیجه‌گیری

کرونا ویروس ۲۰۱۹ با همه‌گیری در جهان و به ویژه ایران، بحرانی مهم را برای حاکمیت‌ها و نیز شهروندان پدید آورده است. چیرگی بر این بحران مستلزم استفاده از راهکارهای مناسب و آزموده شده است. پیروزی در این کارزار نیز می‌تواند پیامدهای سازنده‌ای را برای جامعه به همراه آورد.

ویژگی بارز این بحران، گوناگونی پیامدهای ناگوار آن است. این واقعیت از یک سو مهار همه‌جانبه آن را به چالش کشیده و دشواری‌های بسیاری را برای حاکمیت و جامعه مدنی به همراه می‌آورد و از سوی دیگر به بیشینگی زبان‌های برخاسته از این وضعیت منجر می‌شود.

یکی از مهم‌ترین چالش‌های ناشی از کروناویروس که البته تاکنون پنهان مانده، معضلات برخاسته از آن در قلمرو بازرگانی بین‌المللی است. برخی از این معضلات به طور مستقیم از واقعیات هم‌پیوند با این بحران ریشه می‌گیرد و البته بخش مهمی از آن نیز همان‌گونه که پیشتر گفته شد، ناشناخته مانده است.

از آنجا که در روزگار ما همانند سرتا سر دوران زندگی انسان بازرگانی بین‌المللی پیامدهای گوناگون اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آشکاری را بر جای گذاشته است، لازم است در هنگام رخداد بحران‌های جهان‌گستری همانند کروناویروس نیز با استفاده از ابزارهای گوناگون در راه مهار پیامدهای آن کوشش شود. در غیر این صورت در دوران پساکرونا ممکن است بحران‌های اجتماعی و اقتصادی گوناگونی بسیاری از کشورها را فراگیرد.

افزون بر این، باید خاطر نشان شود مدیریت مناسب چالش‌های پدیدآمده در بازرگانی بین‌المللی می‌تواند به مهار پیامدهای کرونا و شتاب بخشیدن به روند مبارزه با آن نیز یاری رساند. از همین‌رو، کشورها و سازمان‌های بین‌المللی ذیربط باید در راه پیاده‌سازی مناسب‌ترین رویکردهای مهار چالش‌های پدیدآمده در بازرگانی بین‌المللی کوشا باشند.

سپاس

از دست‌اندرکاران گرامی دومین کنفرانس بین‌المللی چالش‌ها و راهکارهای نوین در مهندسی صنایع و مدیریت و حسابداری در دانشگاه دامغان به پاس کوشش در راه اندیشه‌ورزی و برگزاری این رویداد وزین پژوهشی صمیمانه سپاسگزار می‌شود.

منابع

{۱} باصیری، ح. (۱۳۹۹)، تاثیر اسناد تاسیسی ICC اتاق بازرگانی بین‌المللی در قوانین تجارت بین‌الملل، دومین کنفرانس ملی حقوق، علوم اجتماعی و انسانی، روانشناسی و مشاوره

{۲} پاکیزه خو، ف.، درستکار، م. (۱۳۹۹)، بررسی عوامل موثر بر بهبود عملکرد بازارهای جهانی و روابط بازرگانی سازمان‌های بین‌المللی، چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت امور مالی، تجارت، بانک، اقتصاد و حسابداری

{۳} شربتیان، محمدحسن، مطالعه جامعه شناختی پیوست فرهنگی در حوزه مدیریت شهری، نشریه مهندسی فرهنگی، سال هشتم، شماره ۷۶، تابستان ۱۳۹۲

{۴} فاضلی، نعمت‌اله، (۱۳۹۹)، بحران کرونا و بازاندیشی فرهنگی در ایران، مجله مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی شماره ۴۶

{۵} محدث اردبیلی، ابوالفضل، جوادیان نیک، سمیه، آزادمنش، مصطفی، مکیان، امیر، (۱۳۹۸)، کرونا (تعاریف، مداخلات، پیامدها)، مجله مطالعات راهبردی علوم انسانی و اسلامی، شماره ۲۳

{۶} نظری پاکدل، ا، (۱۳۹۹)، بررسی مدیریت بازرگانی بین المللی، دومین کنفرانس ملی مدیریت شهری، شهرسازی و معماری

7 Bland, Anrew.M,(2020), Existential Givens in the COVID-19 Crisis, Journal of Humanistic Psychology, vol. 60, 5: pp. 710-724. , First Published,.

8-UNODC ,(2020), The impact of COVID-19 on organized crime, U.N press, NewYork